

Міністерство освіти і науки України
ДНУ Інститут модернізації змісту освіти
Мукачівський державний університет
Малопольський державний університет імені
Вітольда Пілецького в Освенцемі (Польща),
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словаччина)

**VI Міжнародна
науково-практична конференція
“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”
Збірник тез доповідей**

4-5 квітня 2024 р.

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ Інститут модернізації змісту освіти
Мукачівський державний університет
Малопольський державний університет
імені Вітольда Пілецького в Освенцімі (Польща),
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словаччина)**

**УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ**

**MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC
TRANSFORMATIONS OF BUSINESS PROCESSES:
REALITIES AND CHALLENGES**

**Тези доповідей
VI Міжнародної науково-практичної конференції**

4-5 квітня 2024 р.

**Мукачево
2024**

Нестерова С. Використання EXCEL в управлінському обліку малого та середнього бізнесу	121
Петричко М. Національна економіка України в умовах воєнного стану та напрямки її відновлення	123
Пігош В. Державний фінансовий контроль в умовах воєнного стану: реалії та виклики	126
Реслер М. Вплив інформаційних технологій на ведення управлінського обліку	128

СЕКЦІЯ 5. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Бочко О., Саган В. Соціально-відповідальний маркетинг в межах Індустрії 5.0	130
Гасуляк С. Роль інформаційних технологій в управлінні інноваційною діяльністю	131
Кампов Н., Касинець О. Інноваційні технології у діяльності санаторно-курортного господарства	133
Лизанець А. Розвиток кредитних спілок в Україні в умовах воєнного стану	136
Любіцева О., Сировець С. Використання геоінформаційних технологій в туризмі	139
Пугачевська К., Гейман Д. Інститути спільного інвестування: економіко-правовий аспект	142
Савчин Є. Інвестиційне забезпечення діяльності підприємств в кризових умовах	144
Семенчук В. Інвестиційно-інноваційна діяльність в Україні	145
Стегней М., Михальчинець Н. Стратегічний інноваційний розвиток територій в умовах реальних загроз	147
Черниченко Т. Політика стимулювання інноваційного розвитку на макроекономічному рівні	149

СЕКЦІЯ 6. УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Éva Szaboles, Sofiya Chovriy DIGITAL TRANSFORMATION OF HIGHER EDUCATION IN MODERN CONDITIONS	151
Атрощенко Т., Пинзеник О. Професійна компетентність керівника закладу дошкільної освіти: наукова дефініція та вимога сьогодення	153
Вербовський І., Кисла О. Цифрові технології в управлінні освітнім процесом: виклики та перспективи	155
Ільтьо Г. Цифрова компетентність в освітньому просторі	158
Клецун І. Комплексно-цільове управління неформальною освітою педагогів у системі науково-методичної роботи	159
Лібак Н., Молнар-Чатлош А. Підготовка майбутнього вчителя до роботи в новій українській школі	162
Миськів Г. Роль соціальних медіа у підвищенні ефективності навчання студентів	164
Орбан В., Яцура М. Досвід формування інформаційно-цифрової компетентності в закладах освіти Великої Британії	167
Товканець Г. Цифрова педагогіка у формуванні освітнього простору закладів вищої освіти	169
Товканець О. Інформаційно-середовищний підхід у розвитку здоров'язберігаючих компетентностей здобувачів освіти	172
Сідор Ю., Фенчак Л. Особливості планування та організації навчальної діяльності при змішаній формі навчання в умовах початкової освіти	174
Фізеші О., Фізеші Й. особливості фінансування закладів початкової освіти США та Канади	176
Швардак М. Процес прийняття управлінських рішень керівником закладу освіти	178

Список використаних джерел:

1. Шелестова Л.В. *Змішане навчання у початковій школі*. Київ. «Фенікс». 2021. С. 13-15.
2. Шелестова Л.В. *Змішане навчання у початковій школі*. Київ. «Фенікс». 2021. С. 21.
3. Барановська О.В. *Змішане навчання у початковій школі: нові форми взаємодії*. Київ. «Фенікс». 2021. С. 49.

УДК 373.31 (07)

ОКТАВІЯ ФІЗЕШІ,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна
ЙОСИП ФІЗЕШІ
магістрант 1 року навчання,
спеціальність «Міжнародні економічні відносини»,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ США ТА КАНАДИ

Поступ освіти та шкільництва в усі часи залежав від упроваджуваної державою освітньої політики, під якою розуміємо діяльність держави та її інститутів, органів місцевого самоврядування із законодавчого, організаційного, фінансового забезпечення функціонування й розвитку галузі освіти. Як бачимо серед чинників функціонування та розвитку освітньої галузі – фінансове забезпечення, економічна підтримка та інвестування в розвиток освітньої галузі. Зокрема, «стан економіки держави, її фінансової системи – впливають через рівень добробуту суспільства на зростання чи, навпаки, зниження освітніх потреб громадян, обумовлюють можливості фінансування освітньої галузі з боку держави» [3, с. 113]. Відомий дослідник освітніх змін та реформ Майкл Фуллан (Michael Fullan) у своїй праці «Сили змін» (1992) зазначав, що реформування освіти залежить від впливу різноманітних чинників – запланованих та «незапланованих чинників, яких неможливо уникнути – політика уряду, яка постійно змінюється і перебудовується, головні лідери йдуть з посад, а важливі контактні особи переміщуються на інші ролі, з'являються нові технології, збільшується імміграція, економічна криза зменшує доступні ресурси, виникають грізні конфлікти тощо» [4, с. 46]. Умовно можемо сформулювати залежність: чим вищий рівень загального економічного розвитку держави, тим сприятливіші умови для розвитку освіти, шкільництва та науки. І навпаки – чим нижчий рівень загального економічного розвитку, тим менші можливості для розвитку освіти, шкільництва та науки через брак фінансування мережі закладів освіти, їх матеріально-технічного забезпечення, заробітної плати працівників освітньої галузі, наукових розробок тощо.

У полі нашої зацікавленості – питання, яке стосується фінансування закладів початкової освіти в державах з високим рівнем загального економічного розвитку та, відповідно, високим рівнем розвитку освіти та науки – Сполучених Штатів Америки (далі – США) та Канади.

Питання розвитку освітньої галузі в США та Канади досліджувалися Л. Булай, Т. Грищенко, А. Джурицьким, Б. Євтухом, А. Сбруєвою, Л. Ткаченко, О. Шапран, О. Хмельницькою та ін. (особливості становлення та розвитку освіти), Ю. Безух, О. Савченко, О. Хомич та ін. (особливості організації освітнього процесу в закладах

початкової освіти). Щодо питання фінансування закладів початкової освіти в США та Канаді, то воно знайшло висвітлення в наукових працях В. Джеймса, С. Кравченко, В. Лойко, Т. Павлової, О. Хомич та ін.

У Сполучених Штатах Америки першим обов'язковим освітнім рівнем є початкова освіта (elementary education), яку здобувають у початкових школах (elementary schools) переважно державної форми власності. Управління освітою в США має трирівневу систему та характеризується високим ступенем децентралізації. Зокрема, загальна освітня політика, стратегічні напрями її розвитку формується Федеральним департаментом освіти та їх виконання є обов'язковим для всіх штатів. Відповідно, кожен штат має власний орган управління освітою, який регламентує нормативно-правову базу, що забезпечує функціонування закладів освіти в межах штату. Як зазначено в дослідженні О. Шапран, у Сполучених Штатах Америки на сьогодні близько 133.000 шкіл, із яких 71,5% – державні, 4,35% – чартерні (тобто фінансуються державою із залученням приватних інвесторів) і 24,15% – приватні або ж фінансуються за кошти релігійних організацій – це переважно католицькі школи [2, с. 57].

Питання фінансування закладів освіти вирішується шляхом спільних зусиль бюджетів кожного рівня управління освітніми процесами: федеральний департамент фінансує близько 8% від потреб закладів освіти, а решта видатків розподіляється порівну між бюджетами штату та муніципальної влади. Як бачимо, бюджет на освітні потреби формується з урахуванням федеральних і місцевих податків і, відповідно, це призводить до нерівномірного розподілу фінансування в різних штатах, освітніх округах тощо. На цьому акцентує також В. Джейнс у своїй роботі «Історія американської освіти: школа, суспільство і загальний добробут», зокрема: «одна з найактуальніших освітніх тем сьогодні, – зазначає автор, – вирівнювання обсягів фінансування шкіл. Ці вимоги сьогодні виконала лише приблизно половина штатів» [1, с. 545]. І далі він наводить статистику, згідно якої на сьогоднішній день в США в економічно багатших освітніх округах (75%) на одного учня витрачається на 900 доларів більше, ніж у бідних шкільних округах (25%), а в школах «на різних кінцях шкали цей показник різниться ще більше. У Сполучених Штатах, де рівність вважається одним з найвищих ідеалів, – підсумовує В. Джейнс, – такий стан справ неприйнятний, адже це дискримінація щодо незаможних громадян» [1, с. 546]. Щодо приватних шкіл, то вартість навчання в них коливається в межах від 6000 до 60.000 доларів за рік, проте «цілий ряд приватних шкіл, – зазначає О. Шапран, – належить до особливо привілейованих, диплом про їхнє закінчення відкриває перед його випускниками широкі можливості» [2, с. 57]. Відтак, питання фінансування шкіл у США потребує координації зусиль усіх рівнів державного та місцевого самоврядування, а також, як зазначає В. Джейнс в уже згадуваній роботі, залежить від усвідомлення громадянами необхідності сплати більшої кількості податків задля спрямування їх на підтримку освіти в тих штатах чи освітніх округах, де рівень фінансування освіти є низьким. Разом з тим, підсумуємо, що на сьогоднішній день саме фінансування закладів освіти в США є одним із найвищих серед найрозвиненіших країн світу.

У Канаді шкільна освіта є обов'язковою та безкоштовною. Переважна більшість закладів загальної середньої освіти, в тому числі й початкової, є державними. Канада витрачає на освітні потреби 7,1 % ВВП, що, як зауважують Л. Ткаченко та О. Хмельницька, «більше за Японію та США. Для шкіл не дивина інтерактивні дошки, гаджети, швидкісний Інтернет. Серед найкомфортніших для життя країн Канада у першій десятці» [2, с. 28]. Державні школи підпорядковуються урядам провінцій, у яких вони функціонують, відповідно фінансування цих закладів здійснюється з місцевих провінційних бюджетів. Також у Канаді діють і приватні школи та школи, засновані релігійними організаціями, подібно до США – католицькими та протестантськими. Разом з тим, в Канаді діють початкові школи й інших релігійних напрямів: мусульманські та єврейські, мовні початкові школи (Language Elementary Schools), початкові школи для

дівчаток (Girls Elementary Schools), початкові школи для хлопчиків (All Boys Elementary Schools), Coed початкові школи та інші [5, с. 90]. «Приватні школи, – наголошують Л. Ткаченко та О. Хмельницька, – дуже дорогі, але при цьому їхній рівень надвисокий – сучасне обладнання класів, лабораторії, спортивні комплекси, гуртожитки і власне найкращі викладачі» [2, с. 28]. Щодо управління освітою, то в Канаді воно максимально децентралізоване, кожна провінція має своє Міністерство освіти, свою систему освіти, а Міністри об'єднуються Радою міністрів освіти Канади, яка є консультативним органом [2, с. 32]. Відділи освіти провінцій визначають освітню політику відповідно до чинних законів провінцій, а Міністр освіти кожної провінції відповідає за встановлення політики у сфері освіти, зокрема: виділення коштів для провінцій та федеральних фондів, атестацію вчителів, забезпечення підручниками та бібліотечними послугами, надання статистичних даних про освіту [5, с. 90].

Отже, можемо констатувати наступне: розмір фінансування загальної середньої освіти, в тому числі й початкової, в США та Канаді має одні з найвищих показників у всьому світі. Переважна більшість закладів початкової освіти є державної форми власності. Високий рівень децентралізації зумовлює нерівномірний розподіл бюджетних видатків на освіту в різних штатах та освітніх округах у США та провінцій у Канаді. Також в обох досліджуваних країнах здобути початкову освіту можна й у приватних закладах, проте рівень оплати за навчання в таких закладах є достатньо високим.

Список використаних джерел:

1. Джеймс В. *Історія американської освіти: школа, суспільство і загальний добробут*. URL: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/HistoryAmerEdu.pdf>. Дата звернення: 23.10.2023 р.
2. *Реформування і модернізація освітніх систем країн світу XXI століття: монографія / за наук. ред. О.І. Шапран. Переяслав-Хмельницький, (Київ. обл.): Домбровська Я.М., 2018. 344 с.*
3. *Управління закладом освіти: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, О.С. Боднар, В.В. Радул, О.М. Старокожко, Ю.І. Кондратенко. 2-е вид. Бердянськ: БДПУ. 2022. 506 с.*
4. Фуллан М. *Сили змін. Вимірювання глибини освітніх реформ*. Львів: Вид-во «Літопис». 2000. 272 с.
5. Хомич О.О. *Досвід Канади щодо навчання учнів початкових класів у контексті розбудови нової української школи. Молодий вчений. № 8 (72). Серпень. 2019. С. 88-83.*

УДК 37.07:005.332.8

МАРІАННА ШВАРДАК

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

ПРОЦЕС ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ КЕРІВНИКОМ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Ефективне управління освітнім закладом спирається на виважені управлінські рішення, які ґрунтуються на ретельному аналізі, чітко окреслених цілях та врахуванні всіх аспектів, що впливають на функціонування освітнього середовища. Керівник закладу освіти, як стратегічний лідер, несе відповідальність за прийняття рішень, які спрямовують

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>